

## מושאים ותיאורים

מושאים ותיאורים הם תפקידים תחביריים הנקראים משלימי פועל משום שהם מתקשרים אל הפועל במשפט ומשלימים אותו. מושאים ותיאורים מתקשרים גם לשם פועל או לנשוא קיומי (יש/אין)<sup>(1)</sup>.

### מושאים

- ✓ מושא הוא שם (או צירוף שמני) שהפעולה המובעת בפועל נעשית עליו או נקשרת אליו.
- ✓ המושא נקשר אל הפועל באמצעות מילת יחס (ראיתי את הסרט. / שוחחתי עם המורה. / נתתי לדני את הספר.) או באופן ישיר (כאשר המושא איננו מיודע, למשל: ראיתי סרט. / בניתי בית.).
- ✓ מושאים הם משלימי פועל מוצרכים, כלומר בלעדיהם המשמעות המגולמת בפועל איננה שלמה.
- ✓ מושאים אינם מציינים קשרים לוגיים.

דאמאות לפעלים המצריכים *האמה fe kein אה:*

שבר את... / טיפל ב... / שיקר ל... / מחה על... / הצטרף ל... / חבר אל... / עקב אחרי... / נגמל מ...

דאמאות לפעלים המצריכים *האמה fe je אי:*

שוחח עם... על... / תיווך בין... לבין... / גישר בין... לבין...

פועלי העברת מסר: סיפר את... ל... / הסביר ל... את... (שני מושאים: 1. המקור; 2. מקבל המקור)

פועלי נתינה וקבלה: קיבל מ... את... / העביר ל... את... (שני מושאים: 1. הדבר שניתן; 2. המקבל או המוסר)

כמה משפטים לדוגמה:

#### מושא

בשעה ארבע אחר הצוהריים טיפל ד"ר מזרחי בחולה האחרון. במי הוא טיפל?

#### מושא

אחותי הקטנה נגמלה מהמוצץ כבר בגיל חצי שנה. ממה היא נגמלה?

#### מושא ב

#### מושא א

שוחחתי עם המורה על הטיול השנתי באריכות. (א) עם מי שוחחתי? (ב) על מה שוחחתי?

#### מושא ב

#### מושא א

הסברנו להם את המצב המורכב. (א) למי הסברנו? (ב) את מה הסברנו?

#### מושא

יש לכם משימה חשובה. למי יש משימה חשובה?

### הערות:

<sup>(1)</sup> במשפטים שמניים מושאים ותיאורים עשויים להתקשר גם לנשוא שם תואר או לנשוא שהוא צורת בינוני.

## תיאורים

- ✓ תיאורים מציינים קשרים לוגיים.
- ✓ תיאור נוצר ממילת קישור שאליה מצטרף שם או צירוף שמני – ראו כאן.
- ✓ מבחינים בין עשרה סוגים של תיאורים (על פי הקשר הלוגי שהם מציינים) – ראו כאן.
- ✓ על פי רוב, תיאורים אינם מוצרכים אל הפועל (מלבד פעלים הדורשים השלמה של מקום – ראו למטה).

| תיאור                                                                                  | מושא                                                                          |             |
|----------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|-------------|
| לרוב אינו מוצרך אל הפועל.*                                                             | מוצרך אל הפועל.                                                               | הצרכה לפועל |
| יש                                                                                     | אין                                                                           | קשר לוגי    |
| כינויים מחליפים שונים לפי הקשר הלוגי.<br>(מסיבה זו, באופן זה, בזמן ההוא, למטרה זו ...) | מילת יחס + הדבר<br>(את הדבר, בדבר, על הדבר, בדבר)                             | כינוי מחליף |
| שאלות שונות על פי הקשר הלוגי.<br>(מדוע? מתי? היכן? כיצד? לשם מה? ...)                  | מילת יחס + מי/מה?<br>את מי / את מה? על מי / על מה?<br>במי? / במה? ממי? / ממה? | שאלה        |

\* יוצאי דופן: תיאורי מקום מוצרכים

## תיאורי מקום מוצרכים

☞ תיאורי מקום אלה הם יוצאי דופן משום שהם מוצרכים אל הפועל (בניגוד לשאר סוגי התיאורים).

תיאורים אלה יבואו אחרי פעלים דינמיים המביעים תנועה, כגון: נסע אל.... רץ ל.... הלך ל.... /  
הגיע אל.... / הגיע מ.... / חזר מ.... / בא אל.... / הוביל ל.... / הולך ל.... / שם ב.... / החביא ב.... או אחרי  
פעלים סטטיים חסרי תנועה, כמו: ישב ב.... / גר ב.... / עמד על.... / שכב על.... / שהה ב.... ועוד.

כמה משפטים לדוגמה:

|                                                                  |                                                   |
|------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------|
| מושא תיאור<br>החבאתי את הספר <u>במגרה</u> . היכן החבאתי את הספר? | תיאור<br>דן נסע <u>לירושלים</u> . לאן דן נסע?     |
| תיאור<br>חזרתי <u>מן העיר</u> . מהיכן חזרתי?                     | תיאור<br>הם ישבו <u>על הכיסא</u> . על מה הם ישבו? |
| מושא תיאור<br>שמתי את הכסף <u>בכיס</u> . היכן שמתי את הכסף?      | תיאור<br>נסענו <u>צפונה</u> . לאן נסענו?          |

☞ לכל התיאורים המוצרכים האלה יש קשר לוגי של מקום.